

leeft in zijn eigen Natuur en is dus gelijk aan (of eerder: tegenbeeld van) God. Die tweede beweging, die van de kunstenaar die opgaat in zijn Werk, is trouwens veel interessanter dan de eerste, van de gewone mens die verdwijnt in de Natuur, omdat ze het karakter van een gratuit offer heeft en daardoor alle morele Wetten een neus zet. Fabres opvallende omarming van een pantheïstische verzaaking aan het 'Ik' blijkt zo ook een keerzijde te kennen: het verhaal van *Requiem* valt te lezen als een hoogst persoonlijk fantasma van totale almacht, ook over leven en dood, zij het binnen de Kunst.

Het merkwaardige is dat, als je het oeuvre van Fabre wat beter kent, zijn aanspraken ook volkomen steek houden. Minstens op vormelijk vlak. Fabre is inderdaad volkomen opgegaan in dit *Requiem für eine Metamorphose*, in die mate dat het werk zonder meer te lezen valt als een compendium van al zijn beeldende en literaire tropen. Niet dat het 'a plain man's guide to Jan Fabre' geworden is, daarvoor zijn de verwijzingen te hermetisch en zijn de beelden te uitzinnig, te paradoxaal, en vooral te overdadig. Want om dat hele oeuvre samen te persen in ruim twee uur moet Fabre het podium, hoe groot ook, soms volstouwen met acties. Naar het einde bijvoorbeeld is er een moment waarin hij vrouwen laat oppompen als opblaasbare sekspoppen, en een andere keer zie je ze dansen met een skelet op hun rug gebonden – het zijn verwijzingen naar werken als *Parrots... of Universal Copyrights...*, maar wie even niet oplet en/of het oeuvre minder goed kent, kijkt gewoon over deze beelden heen. En dat is jammer. Want zo raakt Fabre ver verwijderd van de kracht van voorstellingen die een werkdag lang duren, zoals *Het is theater zoals te verwachten en te voorzien was*. Daar is de spanning tussen de bandeloze – Wetteloze, buitensporige – erotiek van Fabre en het regime van de sleur van de burgerlijke wereld, de acht-uren-dag, ten top gedreven. Het is dezelfde omkering als die van het gewone theaterperspectief die we treffen in *Sweet Temptations*. Als je die voorstelling of *Het is theater...* niet begrijpt, dan komt dat vooral omdat wat Fabre toont als het ware sociaal onvoorstelbaar en dus onzichtbaar is. Die stukken tonen een blinde vlek in onze geest. Als je *Requiem* niet kan volgen, heeft dat echter minstens ten dele een andere reden: die voorstelling is gewoon te kort voor hetgeen ze wil tonen.

Wellicht kan het niet anders, gezien het feit dat dit werk geproduceerd werd door de Salzburger Festspiele. En het publiek van die Festspiele wil zich zeker niet laten ringeloren door voorstellingen die vier, laat staan acht uur, duren. Dit soort exces is tot nader order enkel een Wagner voorbehouden. Het leidt de facto tot een compleet krankzinnige toestand. Je kan je bijna niet inbeelden dat een prestigieus en extreem burgerlijk festival zich laat gebruiken om de persoonlijke obsessies van één man bot te vieren voor het oog van het talrijk opgekomen publiek. En toch, dat is precies wat er gebeurt.

Op een vreemde manier hou ik van de Fabre die dit doet. En dan minder omwille van het feit dat hij er in slaagt om zich in dit bastion van burgerlijkheid naar binnen te wurmen. Dat is opmerkelijk, maar het is niet vreemd aan de aard van het burgerlijke theater, dat maar al te graag een zorgvuldig geselecteerde rebel doodknuffelt. Wat mij fascineert, is de diepe ernst waarmee Fabre zich stort op zijn taak, terwijl hij er zich blijkbaar nauwelijks van bewust is hoe doorzichtig zijn almachtsfantasie is. En zelfs het feit dat hij zich voegt naar de ongeschreven regels van dit festival in plaats van nog een laatste keer keet te schoppen door voorstellingen veel te lang te rekken, kan ik pruimen. Ondanks alles komt in dit werk immers een merkwaardige religiositeit naar boven. Fabre probeert zich hier werkelijk tot de dood te verhouden, om vervolgens te constateren dat zoiets onmogelijk is, en daarna alle moeite te doen om ook dat weer te ontkennen. Maar op zijn minst: hij toont dit gevecht dat je niet kan winnen tot op het punt waar de meeste anderen er al lang verbijsterd of beschaamd het zwijgen toe zouden doen. Alle 'gebreken' ten spijt, vond ik dat toch wel straf. ❀